

ПОЛОЖЕННЯ

про облік вимірювальних, вимірювальних інформаційних та керуючих систем у сфері поширення державного метрологічного нагляду

1 Галузь використання

Положення встановлює порядок обліку та правила ведення переліку вимірювальних, вимірювальних інформаційних та керуючих систем (надалі систем), що підлягають державному метрологічному контролю та нагляду відповідно до положень Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність" (далі - Перелік).

Положення є обов'язковим для виконання усіма науковими метрологічними центрами та територіальними органами Держстандарту України.

2 Нормативні посилання

У цьому документі є посилання на такі нормативні документи (далі - НД):

Закон України "Про метрологію та метрологічну діяльність" № 113/98-ВР від 11.02.98.

ДСТУ 2681-94 Метрологія. Терміни та визначення.

ДСТУ 2709-94 Метрологія. Автоматизовані системи керування технологічними процесами. Метрологічне забезпечення. Основні положення.

ДСТУ 3651.0-97 Метрологія. Одиниці фізичних величин. Основні одиниці фізичних величин Міжнародної системи одиниць. Основні положення, назви та позначення.

ДСТУ 3651.1-97 Метрологія. Одиниці фізичних величин. Похідні одиниці фізичних величин Міжнародної системи одиниць та позасистемні одиниці. Основні поняття, назви та позначення.

ГОСТ 8.009-84 Государственная система обеспечения единства измерений. Нормируемые метрологические характеристики средств измерений.

ГОСТ 8.401-80 Государственная система обеспечения единства измерений. Классы точности средств измерений. Общие требования.

3 Терміни та їх визначення

Вжиті у цьому стандарті терміни та їх визначення відповідають ДСТУ 2681-94, ДСТУ 2709-94 та Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність".

У цьому документі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

- перелік - автоматизована база даних, яка розміщена на машинних носіях, до якої за поданням наукових метрологічних центрів та територіальних органів Держстандарту України заноситься інформація про системи, що допущені до застосування за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки;

- облік систем (далі - облік) - занесення до Переліку відомостей про системи, що підлягають державному метрологічному контролю та нагляду і допущені до застосування за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки;

- об'єкти обліку – засоби вимірювальної техніки, що підлягають державному метрологічному контролю та нагляду і допущені до застосування за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки відповідно до положень Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність";

- ведення Переліку - здійснення процедури ведення автоматизованої бази даних про об'єкти обліку.

4 Загальні положення

4.1 Об'єктами обліку є вимірювальні, вимірювальні інформаційні систем та автоматизовані системи керування технологічними процесами (надалі системи), що підлягають державному метрологічному контролю та нагляду.

4.2 Обліку підлягають системи, які застосовуються під час:

- робіт по забезпеченню охорони здоров'я;

- робіт по забезпеченню захисту життя та здоров'я громадян;
 - контролю якості і безпеки продуктів харчування;
 - контролю стану навколишнього природного середовища;
 - контролю безпеки умов праці;
 - геодезичних і гідрометеорологічних робіт;
 - торговельно-комерційних операцій і розрахунків між покупцем (споживачем) і продавцем (постачальником, виробником, виконавцем), у тому числі у сферах побутових і комунальних послуг, послуг електро - та поштового зв'язку;
 - податкових, банківських і митних операцій;
 - обліку енергетичних і матеріальних ресурсів (електричної і теплової енергії, газу, води, нафтопродуктів тощо), за винятком внутрішнього обліку, який ведеться підприємствами, організаціями та громадянами - суб'єктами підприємницької діяльності;
 - робіт, що виконуються за дорученням органів прокуратури та правосуддя;
 - обов'язкової сертифікації продукції;
 - реєстрації національних і міжнародних спортивних рекордів.
- Обліку підлягають також системи, що застосовуються в якості:
- робочих еталонів, що є власністю державних метрологічних центрів та територіальних органів Держстандарту України;
 - вихідних еталонів, що є власністю підприємств і організацій;
 - засобів вимірювальної техніки, що застосовуються під час державних випробувань, державної метрологічної атестації та повірки засобів вимірювальної техніки.

4.3 Облік систем здійснюється з метою систематизації, накопичення та зберігання інформації щодо наявних в регіонах України систем, які підлягають державному метрологічному контролю та нагляду і допущені до застосування за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки.

Інформація про облік систем, що підлягають державному метрологічному контролю та нагляду, може бути використана для планування робіт з державного метрологічного нагляду та проведення аналізу стану метрологічного забезпечення під час якого встановлюють:

- можливість передавання розмірів одиниць фізичних величин системам та їх компонентам з необхідною похибкою методами та засобами, регламентованими повірочними схемами;
- правильність, доцільність застосування або необхідність розроблення нових методів і засобів вимірювальної техніки для передавання розмірів одиниць фізичних величин системам та їх компонентам;
- достатність номенклатури метрологічних характеристик систем та їх компонентів і відповідність їх значень заданим нормам точності вимірювань, відтворення фізичних величин;
- відповідність проектної документації вимогам технічного завдання на створення системи та чинної нормативної документації;
- метрологічну сумісність компонентів систем;
- повноту метрологічного забезпечення систем, забезпеченість повірочними схемами, документацією для проведення державних випробувань, метрологічної атестації, повірки (калібрування) систем;
- повноту та своєчасність здійснення державних випробувань, метрологічної атестації, повірки (калібрування) систем.

4.4 Ведення Переліку здійснює Державний науково-дослідний інститут "Система" (ДНДІ "Система").

4.5 Виконання робіт, пов'язаних із занесенням до Переліку інформації про системи та стан їх метрологічного забезпечення здійснюється за договорами між ДНДІ "Система" та територіальними органами Держстандарту України.

4.6 Організацію робіт, пов'язаних із веденням Переліку, та контроль за додержанням порядку обліку та правил ведення Переліку здійснює заступник директора з наукової роботи ДНДІ "Система".

4.7 Ведення та зберігання Переліку здійснюється особою, призначеною керівництвом ДНДІ "Система".

5 Порядок обліку та правила ведення Переліку

5.1 Для ведення обліку наукові метрологічні центри та територіальні органи Держстандарту України щоквартально до 10 числа місяця, наступного за звітним кварталом, надають до ДНДІ "Система" інформацію щодо систем, які підлягають державному метрологічному контролю та нагляду і допущені до застосування в регіоні за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки.

Відомості про системи, які підлягають державному метрологічному контролю та нагляду і допущені до застосування в регіоні за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки, надаються за формою додатку 1 на магнітному носії в редакторі Microsoft Word 6,0 і вище (дискети 3,5"). Допускається надання вказаних даних електронною поштою за адресою:

E-mail office@dndi-systema.lviv.ua

5.2 Надані для проведення обліку дані аналізуються ДНДІ "Система" щодо повноти наведених у них відомостей і правильності оформлення.

5.3 Якщо надані для обліку дані відповідають формі додатку 1, відомості заносяться до Переліку.

Якщо дані не відповідають формі додатку 1, відомості із зазначенням виявлених недоліків повертаються на доопрацювання до наукового метрологічного центру чи територіального органу Держстандарту України, що надавав інформацію.

5.4 Перелік ведеться за розділами відповідно до адміністративно - територіального устрою України.

Нумерація розділів Переліку систем, що підлягають державному метрологічному контролю та нагляду, наведена у додатку 2.

5.5 Кожній системі, що підлягає державному метрологічному контролю та нагляду і допущеній до застосування за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки відповідно до положень Закону України "Про метрологію та метрологічну діяльність" організацією Держстандарту України, що здійснювала державний метрологічний контроль, надається у Переліку обліковий номер, структура якого наведена нижче:

XX.X XXXX – XX

Код регіону за ДК 014-97 та порядковий номер наукового метрологічного центру чи територіального органу Держстандарту України

Порядковий номер системи у відповідному розділі Переліку

Рік обліку системи у Переліку

5.6 Коло осіб, які мають право доступу до Переліку, порядок внесення даних про системи, порядок користування Переліком встановлюється керівником ДНДІ "Система".

5.7 Зберігання Переліку повинно здійснюватися в умовах, що забезпечують його захист від пошкодження, та виключають доступ до Переліку осіб, яким не надано такого права. Технічні та програмні засоби ведення Переліку повинні мати парольний захист від несанкціонованого доступу.

Система керування базою даних повинна забезпечувати конфіденційність інформації, для чого має бути забезпечений контроль доступу до бази даних, який використовує атрибути доступу (пароль).

5.8 Вилучення систем із Переліку проводиться ДНДІ “Система” на основі відомостей, які надаються державними науковими метрологічними центрами та територіальними органами Держстандарту України у довільній формі на магнітному носії або електронною поштою водночас із відомостями за пунктом 5.1.

5.9 У разі відсутності на протязі шести місяців з дати закінчення терміну дії свідоцтва про державну метрологічну атестацію (півірку) інформації від наукових метрологічних центрів чи територіальних органів Держстандарту про періодичну півірку, рішення про виключення такої системи із Переліку приймається ДНДІ “Система”.

6 Інформаційне обслуговування

6.1 Надання замовникам інформації з Переліку здійснюється ДНДІ “Система” за договорами, абонеентами або іншими формами обслуговування, визначеними сторонами.

6.2 Інформація з Переліку періодично або за запитом передається до Держстандарту України.

6.3 Інформація із Переліку щодо систем, які підлягають державному метрологічному контролю та нагляду і допущені до застосування за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи півірки, публікується у періодичних покажчиках, каталогах тощо.

Правила заповнення форми відомостей

1 При першому поданні відомостей до форми включаються всі вимірювальні, вимірювальні інформаційні систем та автоматизовані системи керування технологічними процесами у сфері поширення державного метрологічного нагляду, що допущені до застосування за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки. До відомостей заносять системи з чинними свідоцтвами про повірку (державну метрологічну атестацію), термін дії яких не закінчився за станом на дату складання відомостей. Допускається включати до форми системи із закінченим терміном дії свідоцтв за наявності в науковому метрологічному центрі чи територіальному органі Держстандарту України заявки на періодичну повірку. В останньому випадку реквізити заявки включаються до графі 12 форми відомостей (таблиця додатку 1).

2 При періодичному наданні відомостей до форми включаються тільки системи, що допущені до застосування за результатами державних випробувань, державної метрологічної атестації чи повірки за вказаний період. Допускається включати до форми системи із закінченим терміном дії свідоцтв за наявності в науковому метрологічному центрі чи територіальному органі Держстандарту України заявки на періодичну повірку. В останньому випадку реквізити заявки включаються до графі 12 форми відомостей (таблиця додатку 1).

3 У графі 1 таблиці форми відомостей вказується обліковий номер системи, встановлений державним науковим метрологічним центром чи територіальним органом Держстандарту України відповідно до п. 5.5 цього положення органом у цифровому вигляді. При цьому перші дві цифри відповідають коду регіону України за адміністративно-територіальним устроєм, третя – приймає значення "0", якщо в даному регіоні України лише один територіальний орган Держстандарту України, або відповідний порядковий номер 1, 2, 3..., що вказаний у додатку 2.

4 У графі 2 таблиці форми відомостей вказується назва системи, її тип чи позначення.

5 У графі 3 таблиці форми відомостей вказується назва організації чи підприємства-власника системи та відомча підпорядкованість підприємства шифром центрального органу виконавчої влади, до сфери управління якого належить підприємство (організація), у відповідності з Інструкцією щодо заповнення машиноорієнтованих бланків про результати перевірки підприємств (видання УкрНДІССІ, 2000 р.).

Якщо організація (підприємство) не належать до сфери управління центральних органів виконавчої влади, в графі 3 пишеться "суб'єкт підприємницької діяльності".

6 У графі 4 таблиці форми відомостей для кожної сукупності однотипних вимірювальних каналів системи вказується вид вимірювань, що реалізуються однотипними вимірювальними каналами системи, за кодами видів вимірювань у порядку їх зростання. Коди видів вимірювань подані нижче:

01. Вимірювання геометричних величин.
02. Вимірювання механічних величин.
03. Вимірювання параметрів потоку, витрати, рівня, об'єму речовин.
04. Вимірювання тиску, вакуумні вимірювання.
05. Вимірювання фізико-хімічного складу і властивостей речовин.
06. Температурні та теплофізичні вимірювання.
07. Вимірювання часу та частоти.
08. Вимірювання електричних і магнітних величин.
09. Радіотехнічні та радіоелектронні вимірювання.
10. Вимірювання акустичних величин.

11. Оптико - фізичні вимірювання.

12. Вимірювання характеристик іонізуючих випромінювань і ядерних констант.

7 У графі 5 таблиці форми відомостей для кожної сукупності однотипних вимірювальних каналів системи вказується назва фізичної величини, що вимірюється вимірювальними каналами системи відповідно до ДСТУ 3651.0 та ДСТУ 3651.1.

8 У графі 6 таблиці форми відомостей для кожної сукупності однотипних вимірювальних каналів системи вказується кількість вимірювальних каналів, що включається до сукупності.

9 У графах 7-9 таблиці форми відомостей для кожної сукупності однотипних вимірювальних каналів системи вказується діапазон вимірювань, назву та значення метрологічних характеристик.

У разі зазначення розряду (класу точності) у графі 8 слід вказувати позначення державного стандарту, що регламентує цей розряд (клас точності).

Границі допустимої похибки вимірювальних каналів наводять у графі 9 у вигляді границь абсолютної похибки (Δ), границь відносної похибки (δ), середнього квадратичного відхилення випадкової складової похибки (σ), невиключеної складової систематичної похибки (θ). Номенклатура метрологічних характеристик регламентована ГОСТ 8.009.

Ступінь деталізації відомостей, які заносяться до граф 7-9 встановлюється територіальним органом, що надає відомості.

10 У графах 10 та 11 таблиці форми відомостей наводиться тривалість міжповірного інтервалу та дата наступної повірки системи.

11 У графі 12 таблиці форми відомостей вказується вид державного метрологічного контролю, за результатами якого система допущена до застосування:

державні випробування (приймальні, контрольні);

державна метрологічна атестація;

повірка (вказується вид повірки).

При включенні до форми системи із закінченим терміном дії свідоцтв про державну метрологічну атестацію чи повірку в графі 12 форми відомостей вказуються реквізити заявки (договору) з державним науковим метрологічним центром чи територіальним органом Держстандарту України на проведення періодичної повірки.

**Розділи Переліку систем, що підлягають державному
метрологічному контролю та нагляду за
адміністративно-територіальним устроєм України**

Код та назва регіону України за адміністративно-територіальним устроєм	Порядковий номер та назва наукового метрологічного центру, територіального органу Держстандарту України
1 Автономна Республіка Крим	01.1 Кримський ДЦСМС 01.2 Севастопольський ДЦСМС
2 Вінницька область	02 Вінницький ДЦСМС
3 Волинська область	03 Волинський ДЦСМС
4 Дніпропетровська область	04.1 Дніпропетровський ДЦСМС 04.2 Криворізький ДЦСМС
5 Донецька область	05.1 Горлівський ДЦСМС 05.2 Донецький ДЦСМС 05.3 Краматорський ДЦСМС 05.4 Маріупольський ДЦСМС
6 Житомирська область	06 Житомирський ДЦСМС
7 Закарпатська область	07 Закарпатський ДЦСМС
8 Запорізька область	08.1 Запорізький ДЦСМС 08.2 Мелітопольський ДЦСМС
9 Івано-Франківська область	09 Івано-Франківський ДЦСМС
10 Київська область	10.1 Білоцерківський ДЦСМС 10.2 Український ДЦСМС
11 Кіровоградська область	11 Кіровоградський ДЦСМС
12 Луганська область	12 Луганський ДЦСМС
13 Львівська область	13.1 ДНДІ "Система" 13.2 Дрогобицький ДЦСМС 13.3 Львівський ДЦСМС 13.4 Червоноградський ДЦСМС
14 Миколаївська область	14 Миколаївський ДЦСМС
15 Одеська область	15 Одеський ДЦСМС
16 Полтавська область	16.1 Кременчуцький ДЦСМС 16.2 Полтавський ДЦСМС
17 Рівненська область	17 Рівненський ДЦСМС
18 Сумська область	18 Сумський ДЦСМС
19 Тернопільська область	19 Тернопільський ДЦСМС
20 Харківська область	20.1 ХДНДІМ 20.2 Харківський ДЦСМС
21 Херсонська область	21 Херсонський ДЦСМС
22 Хмельницька область	22 Хмельницький ДЦСМС
23 Черкаська область	23 Черкаський ДЦСМС
24 Чернівецька область	24 Чернівецький ДЦСМС
25 Чернігівська область	25 Чернігівський ДЦСМС